

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1938 kl. 11 f. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående sjukhussysslomännens kompetens och anställningsförhållanden m. m.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess andra tillfälliga *Motionen*, utskott hänvisad motion, nr 339, har herr *Lundqvist* anhållit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande i motionen närmare angivna spörsmål angående sjukhussysslomännens kompetens och anställningsförhållanden m. m. och om framläggande för nästa års riksdag av de förslag till ändringar i sjukhuslagstiftningen, som därav må kunna föranledas.

De med motionen avsedda önskemålen innefatta minimibestämmelser om kvalifikationerna för antagande till sjukhussyssloman, liknande dem för statens sinnessjukhus år 1930 föreskrivna (med undantag för redogörare vid mindre sjukstugor), om säkrare anställning för sysslomän och kontorspersonal, om införande av besvärsmätt över beslut om tillsättande och avskedande, samt om ökat inflytande på den ekonomiska förvaltningen genom överflyttande av arbetsuppgifter från läkaren-styresmannen vid ett sjukhus till sysslomannen.

I övrigt får utskottet beträffande motiveringen hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande *Yttranden*, från medicinalstyrelsen, som i sin tur inhämtat uttalanden i ärendet från ordföranden i Svenska lasarettsläkareföreningen och från Svenska sjukhusförvaltningens tjänstemannaförbund. Därjämte hava Svenska stadsförbundet och Svenska landstingsförbundet beretts tillfälle att avgiva yttranden.

Medicinalstyrelsen tillstyrker bifall, särskilt i vad avser kompetens- och anställningsvillkor. Häruti instämmer *Svenska lasarettsläkareföreningens* ordförande.

Svenska sjukhustjänstemännens förbund framhåller vikten av god rekrytering av här ifrågavarande personal och erinrar om förbundets strävan i skilda hänseenden att höja medlemmarnas kompetens och utbildning. Gällande bestämmelser vore emellertid för vaga och obestämda. I fråga om formerna för tillsättande angivas av föreningen vissa alternativa förslag. Jämväl beträffande övriga punkter i motionen ansluter sig förbundet till i motionen framlagda förslag.

Svenska stadsförbundet, som vitsordar, att erfarenheten visat, att klarare författningsbestämmelser kunna vara påkallade för att förhindra att ovidkommande synpunkter anläggas vid utnämningar, anser emellertid kraven på viss fixerad kompetens sakna större aktualitet för städer, stående utom landsting. Anställning som syssloman anses i praktiken vara lika trygg som andra kommunala tjänstemän, vilka tillsätts med viss tids uppsägning, och någon anledning till undantagsställning för sysslomän anses ej föreligga. Detsamma gäller besvärsrätt. En utredning härutinnan bör endast upptagas i sitt naturliga sammanhang, exempelvis i fråga om en lagstiftning för tjänstemän i allmänhet i offentlig förvaltning. Den ekonomiska tyngdpunkten hos sjukhusförvaltningen måste självfallet ligga hos den för sjukvården ansvarige, nämligen läkaren-styresmannen.

Svenska landstingsförbundet, som med tillfredsställelse hälsar alla initiativ, som syfta till att göra sysslomännen ännu mera skickade för sin ansvarsfulla uppgift, finner emellertid, att den påtalade vaga formuleringen beträffande kompetens och behörighet icke medfört några påtagliga olägenheter. Principiellt syntes det enligt förbundet riktigast, att den, som i sista hand svarar för sjukhusdriften d. v. s. vederbörande landsting resp. stad, själv närmare utformar och bestämmer erforderliga kompetensvillkor för tjänstemän med rent ekonomiska uppgifter. Beträffande formerna för tillsättande krävas vissa hänsyn till landstingens förvaltningsutskott (sjukhusberedningen). Skulle tillsättningen av sysslomän överflyttas till förvaltningsutskotten, såsom av förbundet ifrågasättes, synes frågan om besvärsrätt lämpligen böra lösas i samband med spørsmålet om besvärsrätt för kommunala befattningshavare i allmänhet. Huruvida tiden nu är inne för en överflyttning från styresmannen till sysslomannen av ekonomiska och administrativa arbetsuppgifter på grund av läkargärningens alltmera växande omfattning, vore enligt förbundet vanskligt att avgöra, men förbundet hade intet att erinra mot en utredning härutinnan liksom förbundet funne en förutsättningslös utredning rörande de med motionen avsedda spørsmålen hava fog för sig.

Tidigare behandling.

Innan utskottet anger sin ståndpunkt till de i motionen angivna önskemålen, skall utskottet här nedan redogöra för några av de synpunkter, som framkommit vid behandlingen år 1928 av frågan om ny sjukhuslag, i den mån de beröra här ifrågakomna spørsmål.

I proposition nr 101 underströks landstingets och dess förvaltningsutskotts ställning och befogenhet såsom ansvarig ledare och tillsynsmyndighet ifråga om sjukvårdsanstalter, som lyda därunder. Någon minskning i denna kontrollerande befogenhet ifrågasattes sålunda ej. Den närmast beslutande befogenheten borde givetvis tillkomma vederbörande sjukhusdirektion. I tillämpliga delar gäller det sagda även kommun, som själv driver sjukhus.

Beträffande besvärsrätt anfördes i samma proposition av vederbörande

departementschef: »Att ytterligare medgiva rätt att hos administrativ myndighet överklaga direktionsbeslut i de avseenden, som av tjänstemannaförbundet berörts, skulle enligt min uppfattning innefatta ett allt för starkt ingrepp i den kommunala självbestämningsrätten. Däremot är det givetvis icke uteslutet, att, på sätt förbundet antytt, klagorätt till en kommunal överinstans genomföres i nämnda avseenden. En sådan anordning lär emellertid innefatta en avvikelse från vad som i allmänhet gäller i fråga om kommunal förvaltning, och jag har därför icke ansett det försvarligt, att man, utan prövning av spörsmålet i hela dess vidd, här inför en särbestämmelse.»

Vid behandlingen år 1928 av frågan om överflyttning från styresman till syssloman av vissa arbetsuppgifter vid ett sjukhus föreslog Svenska landstingsförbundet, att sysslomans yttrande skulle inhämtas av direktionen eller styrelsen, då det gällde sjukhusförvaltning. Svenska sjukhusförvaltningens tjänstemannaförbund krävde däremot överflyttning på sysslomannen, eventuellt viss ledamot av direktionen, av föredragningen av ärenden rörande den ekonomiska förvaltningen. Departementschefen tog emellertid uttryckligen avstånd härifrån under motivering, att dylik anordning skulle medföra en av förhållandena icke med nödvändighet föranledd splittring av förvaltningen och dessutom lätt med hänsyn till svårigheten att draga en gräns emellan ekonomiska ärenden och sjukvårdsärenden, kunna giva anledning till kompetenskonflikter.

I vad angår de frågor, som i denna redogörelse berörts, beslöt riksdagen i enlighet med riktlinjerna i propositionen d. v. s. den godkände dem i den mån de ingingo i lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus och hemställde, att de i övrigt måtte beaktas vid utfärdande av sådana författningar, som helt låge inom Kungl. Maj:ts befogenhet (exempelvis sjukhusstadga). Så har ock skett.

För egen del får utskottet anföra följande.

Utskottet.

Som av den av utskottet härövan lämnade redogörelsen framgår, hava åtskilliga av de i motionen avsedda önskemålen under senare tid varit föremål för statsmakternas övervägande. Efter den reglering, som vidtogs på hithörande område i samband med sjukhuslagens införande och de uttalanden, som ovan refererats, har enligt utskottets förmenande icke inträffat någonting av beskaffenhet att motivera de reformer, som i motionen föreslås. Utskottet kan därför dela de synpunkter, för vilka här ovan redogjorts, och som vid sjukhuslagens antagande år 1928 kommit till uttryck från myndigheternas sida. Ett bifall till motionen i fråga om kompetens och besvärsrätt kunde innebära ett avsteg från de principer om kommunal självstyrelse och förvaltningsbefogenhet, vilka sedan länge varit rådande i vårt land och vilkas tillämpning i allmänhet icke givit anledning till berättigade anmärkningar. Utskottet vill ej heller hava förbisett vikten av att utan onödiga föreskrifter ifråga om teoretisk kompetens bereda vederbörande sjukhusledning tillfälle att utnyttja tillgänglig praktisk erfarenhet. Att

bereda sjukhussysslomännen en särställning vid sidan av övriga, eljest med dem jämförliga kommunala befattningshavare synes ej kunna åberopas. Skola deras anställningsförhållanden förändras på sätt, som i motionen föreslagits, bör detta hellre ske i samband med en allmän revision härutinnan beträffande befattningshavare i offentlig tjänst.

Utskottet får därför, under åberopande av det ovan anförda, hemställa,

att här förevarande motion, nr 339, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1938.

På utskottets vägnar:

GUSTAF NILSSON.

Närvarande: herrar *Nilsson* i Kristinehamn, *Persson* i Norrby, *Silfwerbrand*, *Söderdahl*, *Lindholm*, *Kyling*, fru *Alvén*, herrar *Näsström*, *Hansson* i Hönö* och *Bäckman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Kyling*, som ansett, att utskottets utlåtande borde ha haft följande lydelse:

Sjukvårdsväsendet i vårt land undergår f. n. en synnerligen kraftig utveckling. Framstegen inom läkarvetenskapen samtidigt med en allmän strävan hos myndigheter och enskilda att göra sjukvården så effektiv och så lätt tillgänglig som möjligt för alla har medverkat att i hög grad påskynda denna utveckling. Detta har emellertid även haft till följd, att driftskostnaderna vid olika sjukvårdsinrättningar avsevärt stegrats. Inom alla landstingsområden äro kostnaderna för sjukvården av betydande storlek. Under anförda förhållanden är det ej blott helt naturligt, att den ekonomiska förvaltningen vid våra sjukhus kommit att tilldraga sig ökad uppmärksamhet utan även angeläget, att den organisation och de funktionärer, som arbeta på detta område, äro väl rustade att fylla sina viktiga uppgifter. De synpunkter, som i motionen framhållits, synes utskottet värda beaktande.

Utvecklingen på detta område gör, att kraven på sysslomännens kompetens vid de olika sjukvårdsanstalterna — särskilt de större och medelstora

— måste ställas mycket högt, om trygghet skall vinnas för att den ekonomiska förvaltningen handhaves på fullt tillfredsställande sätt. De spörsmål rörande syssломännens kvalifikationer och ställning m. m., som i motionen berörts, synes utskottet från dessa utgångspunkter böra bli föremål för särskild utredning.

Vad rör de speciella önskemål i olika hänseenden motionären uttalat, vill utskottet endast framhålla följande:

Sjukhusstadgan avser uppenbarligen att giva syssломannen en sådan ställning, att han ej endast rent bokföringsmässigt skall sköta sjukhusets ekonomi, utan även vara en sakkunnig tjänsteman beträffande en mångfald av de förvaltningsspörsmål, som kunna uppstå vid skötseln av ett sjukhus. För fullgörande av dessa uppgifter torde en ingående skolning av både praktisk och teoretisk art vara erforderlig. Ett visst mått av allmänbildning måste väl även anses vara till fördel för innehavaren av en dylik tjänst. Huvudvikten bör dock läggas på den fackliga insikten och kompetensen. Då någon speciell utbildningsanstalt för förvaltningstjänstemän ej finnes, utan man är hänvisad till vissa begränsade kurser, bör särskild vikt vid anställning av syssломän läggas på tidigare sjukhustjänstgöring och på behörighetsbestämmelserna. De bestämmelser i här ifrågavarande avseenden, som finnas angivna i stadgan för statens sinnessjukhus, torde i stort sett lämpa sig även för de större och medelstora sjukvårdsanstalterna i övrigt. Då det emellertid ej kan anses vara lyckligt att från syssломannabefattningar helt utesluta sådana sökande, som ej fylla kravet på teoretiska kunskaper, bör enligt utskottets förmenande rätten till dispens från dessa kvalifikationskrav hållas öppen. Utskottet delar vidare motionärens uppfattning, att dessa strängare kompetensskrav icke böra uppställas, evad det gäller de mindre sjukvårdsanstalterna, då ifrågavarande tjänster äro av vida mindre betydelse och i regel innehavas som bisyssla.

Med de stora krav i olika hänseenden den egentliga läkargärningen ställer på lasarettsläkaren, styresmannen icke undantagen, och med tanke på hur angeläget det är, att läkaren får ägna sig åt denna sin huvuduppgift i all önskvärd omfattning, måste utskottet finna det av vikt, att såsom i motionen och för övrigt många gånger tidigare i riksdagen uttalats, en utredning kommer till stånd i syfte att författningsenligt bereda syssломännen, vilka ju härutinnan ha sin särskilda utbildning, ett större inflytande på den ekonomiska förvaltningen och handläggningen av hithörande ärenden.

Beträffande besvärsrätten intager sjukhusens förvaltnings- och ekonomipersonal en särställning, därigenom att deras anställningsförhållanden i viss mån äro reglerade i sjukhusstadgan. Det förtjänar emellertid uppmärksammas att sjukvårdspersonalens besvärsrätt enligt denna stadga är av betydligt större räckvidd än förvaltningspersonalens. Denna senare inskränker sig ju endast till sådana fall, då »direktionens beslut ej tillkommit i laga ord-

ning» och gäller alltså endast rent formella felaktigheter. Någon möjlighet står alltså icke sysslomännen eller andra förvaltningstjänstemän öppen att i hithörande frågor få sin rätt ur materiella synpunkter prövad av högre instans. Ej ens om särskilt kommunalt besvärsinstitut införts synes detta vara möjligt. Utskottet vill erinra om att besvärsinstitutet för kommunaltjänstemän i Stockholm i ett nyligen fällt utslag resolverat, att besvär över en tillsättning vid Stockholms stads sjukhus med hänsyn till gällande författningar ej kunnat upptagas till behandling. Överståthållarämbetet, där nämnda utslag överklagats, har hänvisat till Medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen åter har icke ansett sig kunna materiellt pröva en dylik tjänstetillsättning i annat fall än då det rör sjukvårdspersonal och läkare. Trots att alltså kommunal besvärsrätt finnes i Stockholm saknar förvaltningspersonalen på Stockholms stads sjukhus besvärmöjligheter på grund av »en viss inkonsekvens i lagstiftningen».

Kommer en utredning till stånd finner utskottet det naturligt att denna jämväl skulle omfatta frågan om säkrare anställningsförhållanden för sysslomän och kontorspersonal.

Av de myndigheter och organisationer, som yttrat sig rörande motionen, ha Medicinalstyrelsen, Svenska landstingsförbundet, ordföranden i Svenska lasarettsläkareföreningen samt Svenska sjukhustjänstemännens förbund tillstyrkt utredning. Endast Svenska stadsförbundet, som dock vitsordar att erfarenheten visat att klarare författningsbestämmelser i en del fall kunna vara påkallade, har avstyrkt motionen. En rätt allmän mening föreligger alltså om önskvärdheten av en utredning i enlighet med vad i motionen föreslagits.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet föreslå,

att andra kammaren med bifall till motionen nr 339 måtte besluta att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande här ovan berörda spörsmål och om framläggande för nästa års riksdag av de förslag till ändringar i sjukhuslagstiftningen, som därav må kunna för-
anledas.